

hver, der har været tilstede derved, kunne bevidne, hvad ogsaa den høitærede Indenrigsminister igaar antydede, da han sagde, at saadanne Commisssionsmøder antog mere Charakteren af Generalforsamlinger af Egnens Beboere, end af en egentlig Ret; og navnlig ere alle de locale og ydre Forhold, hvorunder Sagen foregaaer, overordentlig lidet stikfede til at give hele Forhandlingen den Høitidelighed, som den dog maa have, naar der skal finde en ordentlig Godsfæstelse Sted, og naar der skal tillægges denne en saa stor Betydning. Men dertil kommer, at netop Afsædsforretningen, Undersøgelsen paa Afsædet og den directe Forhandling med de Omboende, med alle dem, der vide af Sagen, giver denne Ret ganske andre Midler til at trænge ind til den virkelige Erkjendelse af Sandheden, end ved den ordinære Procedure, hvor Dommerne ere henbiste til skriftlige Indlæg, og tilføst skulle dømme efter Acterne. Det er derfor her langt mere betænkeligt end ved den ordinære Ret at forlange en saadan Form's Opfyldelse. For at tage et Exempel, der blev meddeelt i Udvalget, som taget af det virkelige Liv, saa vil vistnok enhver Landvæsencommisssair anse sig berettiget til at forkaeste en Forklaring om, at et Bændløb har gaaet paa et Sted, hvor det ikke kan have gaaet siden den Tid, da Bændet afslagde den Egenkab at gaae op ad Bakke, selv om dette beedigtes af 2 eller af 20 Tilstedeværende. Jeg tror altsaa, at det maa være forbeholdt at forkaeste Forklaringer og tage Od paa Forklaringer, om hvilke man veed isorveien, at om ogsaa 20 Personer besværgede det, vilde man erklære det mildest talt for Felttagelse. Paa den anden Side vil man meget tidt være i det Tilfælde at have den fuldstændigste Visshed om de factiske Forhold, ogsaa uden Beedigelse, naar det er hæderlige Folk, naar der er flere, naar deres Forklaring har det indre Præg af Sandhed, naar denne understøttes af hvad andre Oplysninger der ere komne tilstede. — Ja, jeg tør paaftaae, at i mange Tilfælde vil man endogsaa paa den blotte Modsigelse allerede kunne, om jeg saa maa sige, lugte, at Forklaringen er ikke meent eller sand. Dermed skal ikke være nægtet, at der kan tænkes Tilfælde, hvor man

måa recurrere til egentlige Thingssvidner. Det kan for det Første blive Tilfældet, da man ikke i Lovforslaget har foreslaaet, og Udvalget heller ikke skal foreslaae tilføjet, at Enhver kan tvinge Folk til at møde for Commisssionen for at afgive Forklaring; thi da vil altsaa det Tilfælde kunne møde, at en af Parterne siger: Jeg trøster mig til med Vidner at oplyse det og det, men de have ikke villet møde, og altsaa begjærer jeg Sagen udsat for at føre Vidner ved den ordinære Ret. Dette er forudsat i det første Afsnit af § 10. Der kan, hvis vi udelade det sidste, blive nogle enkelte Tilfælde, hvor det ligeledes kan blive nødvendigt. Det kan virkelig være, at der indtagelsesvis i den Grad staaer Forklaringer imod Forklaringer, som baade efter de Forklarendes Bestaaffenhed og Forklaringernes eget Indhold kunne lade Landvæsencommisssionen i fuldkommen Tvivl om, hvor til Syvende og Sidst Sandheden er, og da vil man maastee finde sig nødsaget til, for at gjøre det endelige Udslag imellem to Ting, der synes at holde hinanden fuldkomment Vægten, at gribe til dette Middel. Men det vil være i ganske faa og enkelte Tilfælde, og dem er der ikke det Mindste, saavidt jeg skønner, imod at behandle paa samme Maade, som man vilde behandle det Tilfælde, hvor Vidnerne ikke godvilligt møde, nemlig at standse Forhandlingerne for Landvæsencommisssionen, lade de Vedkommende optage Thingssvidne og indlede hele den formelle Behandling ved bestemt formulerede Spørgsmaal af Parterne selv og af Dommerne, hvilket vil ende med Godsfæstelse. Der vil altsaa ulider denne Forudsætning ikke være affaaeret nogen Mand, hvad Retsmiddel han til sin Betryggelse kan anfæe for magtpaaliggende; men Landvæsencommisssionens Charakter som en bonæ fidei Ret vil opretholdes; og navnlig skal jeg lægge Thinget og hvem der maatte faae med Sagen at gjøre paa Hjerte, at det er, saavidt jeg skønner, den eneste Maade, hvorpaa de ikke juridiske Medlemmer af Landvæsencommisssionen kunne komme til deres Ret. Skal nemlig denne formelle Vidneforfjel finde Sted for Landvæsencommisssionen, bltver det nødvendigt, at den hele Lære om Habilitet, Sinceritet og Dexteritet, om villige Vidner,